С.Ф. Легенчук, д.е.н., проф.
А.В. Покотило, магістрант, V курс, гр. ОАМ-25-1, ФОФ
Житомирський державний технологічний університет

ОСОБЛИВОСТІ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

В сучасних умовах ринкової економіки інноваційна діяльність перетворюється в один з основних факторів забезпечення високої конкурентоздатності підприємства та росту кінцевих фінансових результатів його діяльності. В найбільш загальному вигляді поняття інноваційної діяльності можна 'охарактеризувати як процес нового прикладення наукових, технічних і технологічних знань в цілях досягнення комерційного успіху. Ефективність цього процесу в значній мірі визначається об'ємом і видами інноваційних інвестицій підприємства. Досить значні проблеми, з якими в останні кілька років стикається світова та національна економіки, як ніколи підкреслюють необхідність підвищення уваги держави, бізнесу та суспільства що до проблем інноваційно-інвестиційного розвитку. В умовах значного загострення боротьби за ринки збуту, обмеженості доступу до фінансових ресурсів, найбільші шанси на мінімізацію витрат та швидке відновлення економічних показників матимуть ті країни, які змогли створити високоефективну економіку, яка заснована на постійному вдосконаленні виробничих процесів, створенні інноваційної продукції, оптимізації систем управління, високій інноваційній культурі населення загалом та управлінських кіл.

На теперішньому етапі розвитку від системи державного управління вимагають не лише сприяння залученню інвестицій з усіх джерел що є можливими, а також контроль за їх цільовим використанням, що дасть змогу активізувати як виробничі технологічні і виробничі чинники економічного розвитку, так і соціальні, організаційні, наукові, природні. Проте створити нову державну інноваційно-інвестиційну політику вищого рівня технологічного розвитку неможливо на морально застарілій виробничій базі, зношеному устаткуванні промислових підприємств та наукових центрів.

Досить повільний розвиток інноваційно-інвестиційних процесів у економіці України на сьогодні не відповідає завданням стратегічного курсу утвердження інноваційно-інвестиційної моделі розвитку економіки країни. Про що свідчить аналіз статистичних даних щодо інноваційно-інвестиційної діяльності в промисловості України за період 2000–2014 роки.

В останні роки проблема інвестування та запровадження інновацій тільки загострилася: якщо у 1997 р. питома вага кількості підприємств, що впроваджували інновації, від загальної кількості промислових підприємств становила 17 %, у 2000 р. – 18,0 %, то у 2004 р. – 13,7 %, у 2005 р. – 11,9 %, у 2006 р. – лише 11,2 %, у 2007 р. – 14,2 %, у 2008 р. – 13,0 %, у 2009 р. – 12,8 %, у 2010 р. – 13,8 %, у 2014 р. – 16,1 % (дані наведені без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції.). Тоді як у розвинутих економічно та технологічно країнах світу кількість інноваційно-активних підприємств становить від 40% до 80% від їх загальної кількості, а для країн Європейського Союзу середнє значення інноваційної активності підприємств сягає 40–45 % від їх загальної кількості. Наведені дані свідчать про зниження інноваційної діяльності в промисловості України. Значною мірою такі результати спричинені зменшенням обсягів наукових досліджень та купівлі нових технологій підприємствами.

Необхідно відмітити, що за останні роки спостерігається тенденція щодо збільшення кількості впровадження нових технологічних процесів. У 2014 р. цей показник становив 1743 процеси (дані наведені без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції). Але технічне оновлення виробництв на передовій технологічній базі, здійснення автоматизації та механізації проводиться низькими темпами та незначними обсягами. Через низьку питому вагу промислових підприємств, що впроваджували інновації, є відповідно і малий обсяг реалізованої інноваційної продукції від загального обсягу випуску промислових товарів. Так, питома вага реалізованої інноваційної продукції у 2000 р. становила 6,8 %, а у 2014 р. – 2,5 %. Для порівняння, у країнах Європейського Союзу у середньому 45 %.

На жаль, спад інноваційної політики свідчить про те, що в Україні так і не були відновлені дієві ланцюги, які б забезпечили зв’язок науки, технологій та виробництва, підживлюючи тим самим провадження інновацій.

Інноваційна діяльність в країні є одним із головних напрямів розширення та збільшення капітальних інвестицій, впровадження нових технологій на підприємствах на основі науково-технічного прогресу, що зумовлює регулювання розвитку економіки, істотне підвищення її ефективності. На сьогоднішній день економічні умови спонукають виробника докорінно переглянути технічні, технологічні, інноваційні та фінансові ресурси, систему оподаткування та процеси демонополізації. З цього випливає, що перед підприємствами постають питання відтворення основних фондів і виробничих потужностей.

Головним джерелом інвестування на сьогоднішній день й досі залишаються власні кошти підприємств та організацій. Проте дещо помітнішою стає тенденція до збільшення інвестицій в основний капітал, освоєних за рахунок кредитів банків та інших позик. Але банки не можуть у повному обсязі задовольнити потреби інноваційного розвитку, забезпечити повний цикл реалізації інноваційних продуктів, так як в загальній сумі кредитів переважають короткострокові кредити.

Україна належить до числа країн із високим науковим потенціалом, тому пріоритетом для діяльності органів державної влади має стати створення умов, що забезпечують не тільки збільшення такого потенціалу, а насамперед його максимальну реалізацію в інтересах суспільства. Держава повинна стати

безпосереднім учасником інноваційно-інвестиційного розвитку, замовником і організатором досліджень і розробок на найсучасніших напрямах науково-технічного прогресу та сприяти їх упровадженню в усі сфери економічної діяльності.

В Україні наявні такі проблеми: неузгодженість законодавства в інноваційній та інвестиційній сфері; значне зниження інноваційної активності підприємств та загальне погіршення інноваційної культури суспільства; неефективність механізмів правового захисту інтелектуальної власності; не створено належної системи прогнозування науково-технологічного та інноваційного розвитку; поширення практики ігнорування законодавства або призупинення дії статей законів, які стосувалися фінансової підтримки інноваційної діяльності.

Одним із недоліків сучасного обліку є відсутність системи облікових регістрів і бухгалтерських рахунків для відображення витрат, доходів і результатів інноваційної діяльності. Чинні облікові моделі не відповідають різновидам інноваційних процесів і не надають достатньої кількості достовірних даних для проведення економічного аналізу в сфері інновацій. У зв'язку з цим необхідною є розробка науково обґрунтованої системи обліку й аналізу витрат, доходів і результатів інноваційної діяльності промислових підприємств. Інформаційні системи управлінського, бухгалтерського та податкового обліку, а також економічного аналізу мають створити необхідні умови для розширення, прискорення й підвищення ефективності процесів створення та реалізації різних видів інновацій

Особливістю бухгалтерського обліку інноваційної діяльності є те, що спочатку об’єкти обліку інноваційної діяльності відображаються у складі об’єктів інтелектуальної власності, а потім у складі нематеріальних активів. На даний час в Україні існує значна кількість нормативно-правових актів, стосовно інноваційної діяльності: 38, які прямо чи опосередковано регулюють бухгалтерський облік нематеріальних активів, 44 стосуються оцінки нематеріальних активів, 13 нормативних актів з обліку нематеріальних активів в бюджетних установах. Однак, не дивлячись на це, питання оцінки, постановки на баланс та обліку використання інноваційної продукції залишаються одними з найскладніших. Наслідком цього є мізерна частка нематеріальних активів, які відображаються в балансі національних підприємств, порівняно з іноземними. Однією з основних проблем є запровадження дієвого механізму комерційного використання об’єктів інноваційної діяльності.

Тому утвердження інноваційно-інвестиційної моделі розвитку національної економіки є безальтернативним шляхом для України забезпечити конкурентоспроможність вітчизняної економіки, інтегруватися в глобальні інтеграційні процеси їх рівноправним суб’єктом спрямування, а також забезпечити випереджальні темпи економічного зростання відносно розвинених країн світу і створити економічне підгрунтя для запровадження високих соціальних стандартів, притаманних розвиненим країнам світу.